

Dotaz:

Náš pětiletý labrador začal mít letos na jaře záchvaty. Veterinář diagnostikoval epilepsii a od června jsme mu dávali diazepam. Záchvaty byly vzácné, ale poslední dobou to přestává fungovat a záchvaty se vracejí stále častěji. Existuje na to i jiný lék?

Než odpovím na Vaši otázku, ráda bych se zmínila o tom, co to vlastně záchvat je a jak vzniká. Jedná se o přechodné porušení funkce mozku, která nastává náhle a má schopnost sama vymizet. Ve většině případů mají tyto epizody sklon se opakovat. Záchvat vzniká spontánní aktivací jedné nebo několika nervových buněk v mozku. V tomto ložisku se opakují elektrické výboje, které se okolní nervové buňky snaží tlumit. Jestliže výboje dosáhnou dostatečné frekvence, útlum ze strany okolí nestačí, vzruch se šíří dál do mozku a vzniká rozsáhlý záchvat, tzv. "grand mal".

Příčiny vzniku ložisek záchvatů mohou být přímo v nervové tkáni. Patří mezi ně např. vrozené vady, záněty mozku, nádorová onemocnění, poruchy krvení a stavy po úrazech hlavy. Další skupinu chorob, způsobující "záchvaty" jsou lokalizované mimo mozek. Sem řadíme onemocnění jater, při kterých nejsou v dostatečné míře vyráběné látky tlumící abnormální vzruchy v mozku nebo jsou nedostatečně odbourávány látky pro tělo škodlivé, které mohou překonávat ochrannou bariéru mezi krví a mozkovou tkání a působit tak toxicky. Stejným mechanismem vznikají i záchvaty způsobené některými jedy. Dalším nezanedbatelným faktorem je hladina cukru v krvi. Křeče se objevují jak při nedostatku glukózy, kdy nervové buňky trpí nedostatkem energie (cukru) a nejsou schopny správně pracovat, tak při jejím nadbytku. Tyto stavy mohou vznikat při některých onemocněních slinivky břišní. Při snížené funkci ledvin nejsou vylučovány z těla zplodiny po rozkladu bílkovin, hromadí se v organismu a mohou také toxicky působit na mozkové buňky.

Nutno zmínit i vliv zdravotního stavu srdce a plic na mozek. Srdce vhání odkysličenou krev do plic, kde se kyslík ze vdechovaného vzduchu váže na červené krvinky a ty jej potom roznášejí dál po těle. Nervové buňky jsou velmi citlivé na nedostatek kyslíku. To znamená, že např. při srdeční nedostatečnosti, při snížené funkci plic nebo při nedostatku červených krvinek není mozek dostatečně okysličován a může vzniknout záchvat.

Bohužel záchvaty způsobené výše uvedenými příčinami, tzv. synkopální záchvaty, mohou vypadat podobně, někdy jsou dokonce stejné jako "epileptiformní" záchvat.

Poslední samostatnou skupinou příčin je idiopatická epilepsie, tzn. záchvaty z neznámé příčiny, která je nejčastějším důvodem "pravé" epilepsie u psů.

K diagnóze idiopatické epilepsie docházíme vylučovacím způsobem. Nejprve je nutné vyloučit všechny možné příčiny lokalizované mimo mozek. Velmi důležité jsou informace od majitele, zda se mohlo zvíře dostat k jedům nebo jiným omamným látkám. Neobejdeme se bez vyšetření krve zaměřeného na funkci ledvin, jater, hladinu krevního cukru a stanovení krevního obrazu, který může odhalit probíhající zánět v organismu. Podstatnou částí diagnostiky je rentgen hrudníku pro zhodnocení tvaru srdce, vzdušnosti plic a vyloučení nádorových metastáz v této oblasti. Nelze opomenout ani zhotovení elektrokardiogramu, který zobrazí nepravidelnosti srdečního rytmu, jež mohou být příčinou nedokrvování mozku a tím sníženého množství kyslíku přiváděného k mozkovým buňkám. Po vyloučení celé této skupiny možných původců záchvatů, je nutné zkontrolovat vlastní mozek. Ve veterinární medicíně jsme nuceni ve většině případů omezit se na vyšetření mozkomíšního moku, které nám pomůže odhalit záněty nebo krvácivé stavy, případně nádorová onemocnění. Starší úrazy, které nezanechali viditelné stopy neodhalíme. Počítačová tomografie a magnetická rezonance, s jejich pomocí lze diagnostikovat strukturální změny uvnitř lebky, nejsou ve veterinární medicíně běžně dostupné. Přínosný může být i elektroencefalogram (EEG), který zobrazuje elektrické potenciály v mozku a může lokalizovat ohnisko záchvatů.

Jestliže bezvýsledně vyčerpáme tyto diagnostické metody, označíme za příčinu křečových stavů idiopatickou epilepsii, v opačném případě se snažíme řešit zjištěnou abnormalitu.

Idiopatická epilepsie se objevuje u psů mezi 1. a 4. rokem života a je jedinou "opravdovou" epilepsií u psa. Zvýšený výskyt je zaznamenáván např. u německých ovčáků, středních a trpasličích pudlů, kokršpanělů, labradorských a zlatých retrieverů. Studie rodokmenů poskytují důkazy o dědičnosti nebo alespoň genetické predispozici.

Zvíře trpící epilepsií je mezi epizodami záchvatů normální, nevykazuje žádné neurologické zvláštnosti. 70% záchvatů u psů postihuje tak velkou část mozku, že dochází ke ztrátě vědomí. U epileptických záchvatů můžeme rozeznat 4 fáze. V první fázi začíná být zvíře nejisté a ustrašené. Tento stav může trvat několik hodin, ale i dní, a většinou není majitelem vnímán nebo naopak. V další fázi se tyto příznaky stupňují, někteří pacienti se snaží být na blízku majiteli. Následnou fází tvoří vlastní křečové stavy. Nejčastěji začíná zatnutím svalů, hlava je zvrácená dozadu, rytmické pohyby končetin, žvýkání naprázdno, slinění, rozšiřují se zornice, dochází k nekontrolovanému močení a kálení. Zvíře nevnímá

své okolí. Záchvat trvá většinou 1 - 3 minuty. V konečné fázi bývají pacienti unavení, dezorientovaní, mnozí z nich jsou hladoví a žízniví. Tyto příznaky jsou vyjádřeny u jednotlivých pacientů v různé míře. Ve zbývajících případech je záchvatem postižena pouze menší část mozkových buněk, což se projeví pouze např. záškuby určitých svalových skupin, tiky nebo například "lapáním po mouchách". Tuto formu onemocnění označujeme jako parciální epilepsii.

Idiopatické záchvaty se nedají léčit, pouze je tlumíme. Jako antiepileptikum první volby podáváme phenobarbital. Tlumí celkově mozkovou činnost a pes může být v prvních dnech léčby jakoby unavený, než si tělo na tento lék zvykne. Diazepam, který podáváte Vašemu labradorovi se používá při náhlých sériích záchvatů, které se svou délkou a četností stávají zvířeti životu nebezpečné. Na diazepam může vzniknout tolerance, tzn. že si na něj organismus v poměrně krátké době zvykne a přestane na jeho podávání reagovat, což nelze vyloučit ani ve Vašem případě. Jestliže jste se svým psím světcem absolvovali výše popsanou diagnostiku, bylo by asi vhodné vyměnit po poradě s Vaším veterinářem diazepam za phenobarbital. Žádná antiepileptika nelze vysadit najednou. Je nutné postupně snižování dávky jednoho léku a postupné zvyšování dávky léku nového. Po čtrnácti dnech by měla být stanovena hladina phenobarbitalu v krvi, zda není pacient předávkovaný. Phenobarbital je nutné podávat doživotně. Při jeho vysazení dochází k návratu křečových stavů většinou ve větší síle než před medikací. Některé studie poukazují na možnou zátěž jater při užívání phenobarbitalu, proto je doporučitelné z hlediska prevence podstoupit 2 - 3x ročně vyšetření krve sledující stav jater.

U většiny epileptických pacientů se nám daří záchvaty potlačit, jsou však i případy, kdy se výskyt záchvatů pouze sníží. Ale i přes to se tyto jedinci mohou dožít stejného věku jako ostatní příslušníci jejich plemene.

MVDr. Lucie Grégrová
www.animalclinic.cz